

האפיפיור היהודי / עיבדה: חגית אהרונוף

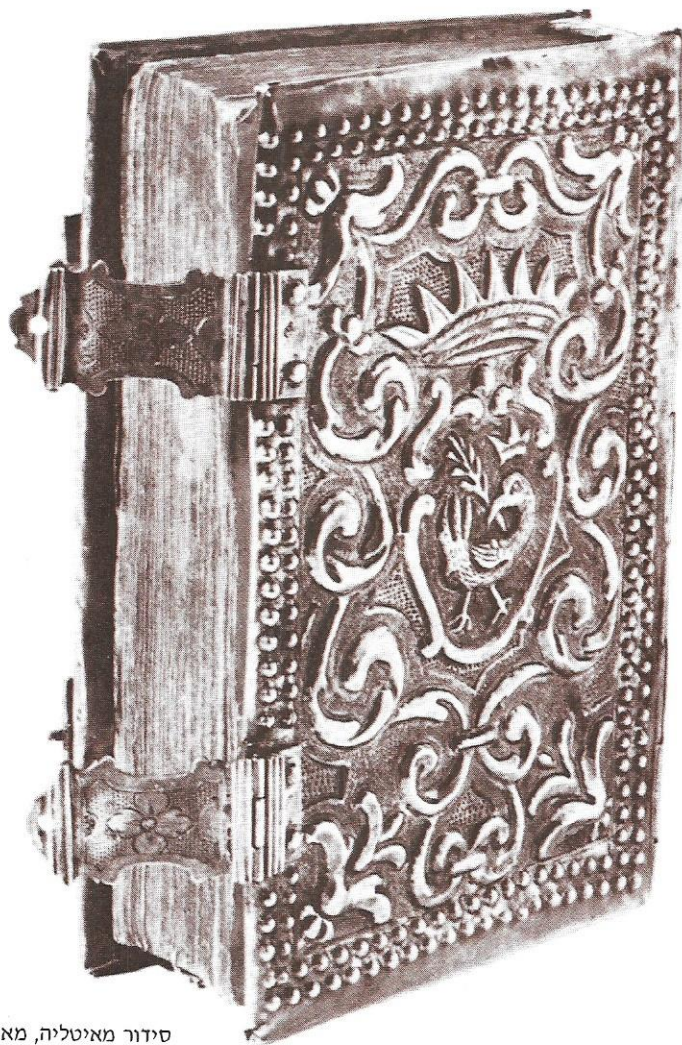
א

"אסון, ר' שמעון, אסון גדול" קראה המשרתת. עיניה היו פעורות בפחד נורא ובידיה טפחה שוב ושוב על ראשה. "אוי לנו, אסון גדול" מלמלה שוב ושוב, וגופה רעד. "ספרי לי הכול מההתחלה", ביקש ר' שמעון "ואל תשמיטי אף פרט".
"היא נכנסה להסיק את התנור."
"מי?"

"הגויה של שבת, היא נכנסה הביתה, הסיקה את התנור ולקחה עמה את אלחנן בנדק הקטן. סברתי לתומי כי לוקחת היא אותו למגרש המשחקים, אך חלפו שלוש שעות והיא פשוט נעלמה, ואתה הילד." קולה של המשרתת רעד וניכר כי היא עומדת לפרוץ בבכי "הגויה חטפה אותו", אמרה כשדמעות חונקות את גרונה. ר' שמעון היה נרעש. בן יחיד היה לו והוא אהבו אהבת נפש. והנה נעלם הבן.

בעודו מדבר עם המשרתת המבוהלת התאספו סביבם יהודים רבים אשר עשו דרכם מבית הכנסת לביתם, והשמועה, קדרפן של שמועות ברחוב היהודי, עברה מפה לאוזן. לא יצאה שעה קלה והקהילה כולה תרה אחרי הילד האובד.

לא היה מקום בו לא חיפשו את הילד. בבתים, בחצרות ואפילו בשכונות סמוכות, אך הילד נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

סידור מאיטליה, מאה 18

יום אחד הגה יוחנן רעיון, כיצד יוכל להיפגש עם אביו מבלי לעורר חשד. הוא ישב בחדרו וכתב ספר גזרות ליהודי מגנצא. וכך כתב: "אסור ליהודי מגנצא לשמור את השבת. אסור ליהודי מגנצא למול את ילדיהם. ואשר יעבור על חוקי האפיפיור אחת דתו למות".

כאשר השלים האפיפיור את כתיבת הגזרות, הוא ציווה על ההגמון של מגנצא לתת ספר זה בידי היהודים. בהגיע הספר לידי היהודים הם נבהלו מאוד, ובאו להפיל תחינתם לפני ההגמון.

"אדוננו ההגמון" אמרו היהודים "מה חטאנו ומה פשענו כי נגזרו עלינו גזרות שמד אלו?! הלוא אם שבת לא נשמור ואת בנינו לא נמול ככל הגויים נהיה".

"אכן" אמר ההגמון של מגנצא "תמוהות מאוד בעיניי הגזרות, אך לבטלן לא אוכל. האפיפיור גזר ורק הוא יוכל לבטל. על כן עצתי לכם היא זאת: שלחו משלחת לאפיפיור ונסו לשכנע אותו לבטל את הגזרות".

שמעו היהודים לעצת ההגמון וכבר למחרת היום יצאה משלחת לרומא. בראש המשלחת עמד ר' שמעון ועמו במשלחת עוד שני רבנים מנכבדי הקהילה.

ד

דלת חדרו של האפיפיור נפתחה.

"הכניסו את ראש המשלחת" ציווה האפיפיור ופניו חתומות.

בהיסוס ובפחד נכנס ר' שמעון לחדר, ובראותו את האפיפיור על כיסאו הנישא, כרע ר' שמעון לפניו.

"קום על רגליך" נשמע קולו של האפיפיור "והשמע את דבריך".

ר' שמעון ואשתו מאנו להינחם. ר' שמעון קבע לעצמו תענית, התפלל והפיל תחינתו לפני הקב"ה שישב לו את בנו, אך לשווא. הילד נעלם בלי להשאיר עקבות.

ב

חלפה שנה, חלפו שנתיים, ולא ניתן היה להכיר את יוחנן. פיאותיו גולחו, הוא למד את תפילות הנוצרים ושרת כפרח כמורה בפנסייה. מיום ליום רבו ידיעותיו בנצרות והוא התגלה כבעל שכל חריף. אנשי הפנסייה שלחו את יוחנן לעיר רומא לבית הספר לכמורה כדי שיוכל להתקדם בלימודיו. ואכן, יוחנן עשה חיל ועלה מעלה במעלות הכמורה עד שמונה לקרדינל.

לימים, מת האפיפיור, ויוחנן נבחר למלא את מקומו. מפעם לפעם היו פוקדים אותו, את יוחנן האפיפיור, קטעי זכרונות: הנה הוא ילד קטן בבית אביו הגאון ר' שמעון... הנה המשרתת הגויה אווזת בידו ומאיצה בו לרוץ, לברוח... ועוד הבזק של זכרון: מגלחים את ראשו ומלבישים אותו בגלימה משונה, אשר כמותה לא ראה מעולם. ואחר כך מקהלת הפנסייה, ו... הכומר הגוער בו; "שיר לישו אדוננו" הוא אומר, והילד כה מבוהל...

יוחנן נעזר מהרהוריו. אכן יהודי הוא. ולא סתם יהודי, אלא בנו של מנהיג העדה, הצדיק, החכם ר' שמעון. "עוד לא מאוחר" חושב יוחנן בינו לבין עצמו "עדיין פתוחה הדרך לשוב לכור מחצבתי, אך איך עושים זאת?!" והלוא, עיני כל הנוצרים נשואות אליי. ומאידך, הכוח שבידי, איך אוכל לוותר עליו?!" כך מתענה נפשו של יוחנן, עתים חפץ הוא לשוב לבית אביו ועתים שמח הוא בכוח ובכבוד שנפלו בחלקו.

"אדוני, האפיפיור ירום הודו, באתי בשם קהילת יהודי מגנצא לבקש לבטל את הגזרות הקשות אשר גזרת עלינו" אמר ר' שמעון והוסיף: "איננו מבינים על שום מה נגזרו עלינו גזרות אלו. ואנו — במה חטאנו?"

האפיפיור שמע את דברי ר' שמעון ולא הופתע כלל. עד כאן היה הפול צפוי. הוא פתח ותקף את מצוות היהודים והציג לר' שמעון שאלות קשות. אך על כל שאלה הייתה לר' שמעון תשובה מנומקת וחריפה.

"חכם אתה, ר' שמעון", אמר יוחנן כשהוא עדיין שומר על קור רוחו, "עתה מבין אני מדוע שלחוך אליי אחיד היהודים, ומדוע סומכים הם עליך. בנכות חכמתך ומפני שתשובותיך סיפקו אותי, אצווה מיד לכתוב צו המבטל את הגזרות."

"ועתה", פנה האפיפיור לר' שמעון, וקולו היה רך ומקרב, "ספר לי על משפחתך, ספר לי על ילדיך." ר' שמעון החל מונה את ילדיו בשמותיהם ואת יוחנן לא הזכיר. הוא חש שמא יצווהו האפיפיור להביא את בנו לכאן, לרומא.

"ולא היה לך בן נוסף?" חקר ודרש האפיפיור.

ר' שמעון היסס, ומבוכה ניכרה על פניו.

"אמור את האמת" הפציר האפיפיור וקולו החל בוגד בו. "ספר לי על בןך שנחטף, ספר לי הכול" ובדברו, ירד יוחנן מעל כס האפיפיור, קרב בצעדים מהירים לעבר ר' שמעון הנדהם ותוך שניות חיבק בזרועותיו את כתפי הזקן, כשדמעות מבצבצות בזויות עיניו. "אני הוא אלחנן, בןך, אני הוא יוחנן האפיפיור, אני הוא האפיפיור היהודי."

דקות ארוכות עמדו האב והבן חבוקים והדיבור נעתק מפיהם.

שעה קלה לאחר המפגש המרגש, ישבו האב והבן, זה מול זה וסיפרו זה לזה את כל הקורות אותם מאותו יום נמחר.

"לעולם לא אסלח לעצמי" אמר אלחנן. "זה זמן רב שאני יודע שאני יהודי, אך הכוח הרב שהיה בידי כה קסם לי, עד שדחיתי שוב ושוב את שובי הביתה".
ור' שמעון הרגיעו ואמר: "מודה ועוזב ירוחם!"

ה

וכך, ימים ספורים לאחר מכן נרעש העולם הנוצרי. האפיפיור נעלם. איש לא ידע לאן. כאילו בלעה אותו האדמה. נעלם האפיפיור מבלי להותיר עקבות. וכך, בשקט ובצנעה חזר אלחנן לכור מחצבתו, למשפחתו ולקהילה היהודית במגנצא, ועד מהרה יצא שמו כחכם וכגדול בתורה. ור' שמעון הגדול חיבר יוצר ליום שני של ראש השנה, ובזרמז לקורות את בנו, ואמור בו "אלחנן נחלתו בנועם להשפר".

על פי "אלחנן" / מ. בן יחזקאל
ספר המעשיות

הסיפור מבוסס על מעשה אמיתי שקרה לבנו של רבי שמעון הגדול. רבי שמעון הגדול חי בדרום צרפת דור אחד לפני רש"י. הוא היה פרשן מבעלי התוספות — החכמים שפירשו את התלמוד.
אפיפיור, קרדינל, הגמון — שמות של נושאי תפקידים חשובים אצל הנוצרים.